

**Jan Guillou**, jurnalist, romancier și dramaturg suedez, s-a născut în 1944 la Södertälje, oraș aflat la sud de Stockholm. După studii de drept întrerupte, Guillou a intrat în jurnalistică. A făcut senzație cu un reportaj despre internatul Solbacka și scandalosul sistem de sancțiuni ce se practica acolo în numele „educației camaraderești“, reportaj în urma căruia internatul a fost desființat. După ce a dezvăluit activitatea unei organizații de spionaj ilegale (IB), Guillou a fost condamnat la zece luni de închisoare (1973–1974) pentru „spionaj“ împreună cu doi colegi. Ca romancier, Guillou a debutat în 1971 cu *Om kriget kommer* (*Dacă vine războiul*). Romanul autobiografic *Răul* (*Ondskän*), publicat în 1981, s-a bucurat de un mare succes, cartea fiind ecranizată în 2003, iar pelicula primind o nominalizare pentru Premiul Oscar la categoria „cel mai bun film străin“. Începând cu mijlocul anilor '80, Guillou și-a început seria de treisprezece romane de spionaj al căror erou, Carl Hamilton, alias agentul Coq Rouge, a fost supranumit „James Bond al Suediei“ și a ajuns să se bucure de o faimă internațională. Între 1998 și 2000, Guillou a publicat o trilogie despre Cruciaide, avându-l ca personaj principal pe Arn Magnusson: *Drumul spre Ierusalim* (*Vägen till Jerusalem*), *Cavalerul templier* (*Tempelridaren*) și *Nașterea regatului* (*Riket vid vägens slut*). Această saga istorică a continuat cu *Arvet efter Arn* (*Moștenirea lăsată de Arn*, 2001), în care personajul principal este nepotul lui Arn Magnusson. În 2004 a apărut *Tjuvarnas marknad* (*Piața hoților*), pe tema delinvenței economice din Suedia. Seria de cărți despre marile aventuri ale secolului XX a lui Guillou cuprinde șapte romane: *Brobyggarna* (*Constructorii de poduri*, 2011), *Dandy* (2012), *Mellan rött och svart* (*Între roșu și negru*, 2013), *Att inte vilja se* (*A refuza să vezi*, 2014), *Blå stjärnan* (*Steaua albastră*, 2015), *Äkta amerikanska jeans* (*Blugi americanii veritabili*, 2016) și *1968* (2017). Jan Guillou a primit mai multe premii, atât pentru journalism, cât și pentru romanele sale.

JAN GUILLOU

Răul

Traducere din limba suedează și note  
LILIANA DONOSE SAMUELSSON



LITERA®  
București  
2018

Ondskan

Jan Guillou

Copyright © 1981 Jan Guillou

Ediție publicată prin înțelegere cu Salomonsson Agency

Pe copertă și forțat: cadre din filmul *Ondskan*

Copyright © Moviola Film & Television AB, Bromma

Fotograf: Mathias Johansson



Editura Litera

O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România

tel.: 021 319 6390; 031 425 1619; 0752 548 372

e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteți vizita pe

 [www.litera.ro](http://www.litera.ro)

Răul

Jan Guillou

Copyright © 2018 Grup Media Litera

pentru versiunea în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii

Corector: Cătălina Călinescu

Prepress copertă: Bogdan Mitea

Tehnoredactare și prepress: Ofelia Coșman

Seria de ficțiune a Editurii Litera este coordonată  
de Cristina Vidrașcu Sturza.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României  
GUILLOU, JAN

Răul / Jan Guillou; trad. din lb. suedează:

Liliana Donose Samuelsson. – București: Litera, 2018  
ISBN 978-606-33-2608-0

I. Donose Samuelsson, Liliana (trad.)

821.111

Plesnitura nimeri pe umărul obrazului drept. Exact ce urmărise. Când taică-său dădu să lovească, Erik își întoarse capul câțiva centimetri oblic în sus. La masă, Bătrânul ii viza de cele mai multe ori nasul și încerca să-l atingă cu buricul degetelor, printr-o rotație rapidă din încheietura mâinii. Dacă reușea, loviturile acestea nu erau dureroase, dar faptul că-ți nimereau direct nasul te răscolea și te lăsa pradă unei furii mute, metalice. Era mai bine pe umărul obrazului.

Bătrânul era mândru de lovitură, pentru că le credea rapide și neașteptate. Bineînțeles că Erik îi știa toate loviturile și toate fentele pe de rost, ca tabla înmulțirii, și îi descoperea imediat zvâcniitura de sub ochiul drept – semnalul atacului. De obicei, la cină, era vorba fie de o palmă trasă cu mâna dreaptă, anunțată clar și din timp, fie de o lovitură din asta mascată, usturătoare, venită din partea opusă, care țintează nasul. Aceasta din urmă era mai curând menită nu atât să-i producă durere, cât să-l umilească.

Ar fi putut foarte bine să-și dea puțin capul pe spate, și lovitura ar fi nimerit în gol. Dar atunci ar fi riscat că afurisitul să-și piardă autocontrolul, să se năpusteară peste masă și să-i ardă un croșeu cu stânga sau o directă

de dreapta în plină față. S-ar fi putut termina cu farfurii sparte sau, în cel mai rău caz, cu masa răsturnată. Și pe urmă tot pe el l-ar fi învins, ceea ce ar fi prelungit cu o jumătate de oră bătaia-de-după-cină.

De aceea trebuia să aibă grija ca Bătrânul să nudea greș total când aplica loviturile acelea măscate rotindu-și încheietura mâinii. Era nevoie de disciplină și antrenament ca să întorci capul doar cât trebuie pentru ca Bătrânului să-i scape nasul, dar nu și obrazul.

— Așa, vasăzică, spuse vesel Bătrânul, azi încasezi douăzeci și cinci de lovitură cu peria.

Era o pedeapsă neobișnuită de blândă, aproape minima. Douăzeci și cinci de lovitură cu dosul periei de haine luau cam douăzeci de secunde, și cu asta basta. Scăpa și de plâns. Nu voia să-l vadă Bătrânul că plângă. Atâtă vreme cât îți țineai respirația, puteai să nu plângi. Cu nuiele de mesteacăn, loviturile erau mai încete și mai dureroase și puteai rezista la vreo treizeci. Nu era mare lucru să-ți ții respirația treizeci și cinci de secunde, cât dura bătaia cu nuiele de mesteacăn.

Cel mai rău era cu cravașă. Era ca și cum îți sfredelea plămâni de la prima plesnitură. Te sufocai odată cu primele picături de sânge. Suferința era mai întâi ca o găurică de unde ieșea un fel de fâșială aproape surdă, până când găurica exploda și atunci se revărsa plânsul în hohote. În cel mai rău caz, asta se întâmpla încă de pe la jumătatea pedepsei, după vreo douăsprezece sau treisprezece lovitură.

Dacă plângeai și în același timp te răsuceai ca să mai scapi de câte o lovitură, Bătrânul își ieșea din minți,

lovea cu și mai mult nesaț și își pierdea numărătoarea. Sau se oprea și explica pe îndelete că acum trebuie să mai adauge zece lovitură, pentru că i se fac greutăți.

Așadar, douăzeci și cinci de lovitură cu peria de haine erau aproape egale cu zero. Dar trebuia să nu te arăți prea mulțumit, pentru că atunci ar fi putut să-ți majorizeze pedeapsa. Pe urmă, mai trebuia să ai norocul de partea ta tot timpul mesei: să nu scapi solniță, să nu te întinzi peste masă, să ungă pâinea cu unt pe partea care trebuie, să nu-ți necăjești frățiorul, să nu verși paharul cu lapte, să-ți cureți frumos cartofii fierți etc. Altfel, primăi un supliment de pedeapsă. Sau puteau să i se năzare alte motive. Putea fi orice:

— Ia uite ce scârboșenie neagră ai sub unghii. Și vîi așa la masă! Ai cinci lovitură în plus.

Treizeci de lovitură cu peria de haine erau o nimică toată. Nu era greu să-ți ții respirația și să te concentrezi treizeci de secunde fără să îți și fără să dai din mâini sau din picioare.

Era pe la mijlocul lui septembrie, o zi rece, cu aer curat și soare puternic. Se aşezaseră devreme la cină și razele soarelui se reflectau jucăuș în relieful paharelor de vin. Urmări cu privirea o rază ceva mai lată. Își imaginea că firele de praf din ea erau o cale lactee și că uriașul care prezida masa cosmică la care sedea și nebunul de taică-său putea oricând începe să sufle ușurel, un fel de fluierătură tăcută care să pornească vîrtejul sinistru al firelor de praf, adică al tuturor planetelor, și să le smulgă din traectoriile lor, iar pământul să fie zdrobit și el în această catastrofă pe cât de bruscă, pe atât de totală.

—Termină cu joaca la masă! Cinci lovitură în plus, zise Bătrânul care, de bună seamă, văzuse că Erik sufla în grăunțele de praf ale căii lactee.

Dar nici treizeci și cinci de lovitură cu peria de haine nu erau un motiv de îngrijorare. Era ușor să te centrezi timp de treizeci și cinci de lovitură cu peria de haine, mai ales dacă pielea de pe fund și de pe spinare rămânea cât de cât întreagă.

Aruncă încă o privire lungă spre raza de soare cu firele de praf. Își făcu un calcul. Compară plăcerea de a mai sufla o dată asupra sistemului planetar și majorarea de cinci lovitură. Renunță la plăcere, fiindcă ar fi putut fi interpretată ca o provocare intenționată și atunci Bătrânul nu s-ar fi oprit la suplimentul de cinci lovitură, ar fi ales probabil un alt instrument, mai dureros decât peria de haine. Nu merita.

Suflă asupra sistemului planetar în gând.

În spatele ușiței de aramă a sobei de teracotă trosnea focul. Se auzea că era lemn de brad și nu de mesteacăn, care era mai scump. Pe peretele scurt din capătul sufrageriei lumina puternică a soarelui cădea pe un pătrat mai deschis la culoare decât restul tapetului. Acolo atârna ieri un tablou. Așadar, vânduseră încă un tablou. La început, după ce familia părăsise cartierul înstărit din afara orașului și se mutase în centru, tot peretele sufrageriei era plin de tablouri.

De regulă, când terminau de mâncat se grăbea să ajute la strânsul mesei ca să nu capete încă o majorare a pedepsei. După ce vasele erau ordonate, mama se ducea la bucătărie să pună de cafea. Atunci era momentul

când mergea cu Bătrânul în dormitorul părinților pentru bătaia-de-după-masă.

—Dă-ți jos pantalonii și apleacă-te înainte, zise mecanic Bătrânul, apucând peria de haine.

Înțelese din tonul Bătrânumului că nu mai exista nici un pericol ascuns. Bătrânul avea o zi bună – era calm și stăpân pe sine, aşa că totul avea să meargă repede. În clipa în care bătrânul ridică brațul să dea prima lovitură, Erik inspiră adânc, închise ochii și strânse din pumni. Nu dură mult deloc, doar umilința dăinuia.

—Acum suntem iar prieteni? întrebă Bătrânul întinzându-i mâna.

Dacă nu-i dădea mâna, încasa încă o dată toată bătaia.

—Da, suntem iar prieteni, spuse Erik zâmbind.

Dădură mâna. Pe urmă își ridică pantalonii, se duse în camera lui, direct la patefon. Noua melodie a lui Elvis Presley se numea *Heartbreak Hotel*.

Stătea lungit în pat, urmărea cu privirea ba firele de păianjen de-a lungul stucaturii, ba crăpăturile din tavan, și se imagina rege al rockului pe o scenă îndepărtată din acea țară liberă din vest. Încercă să imite cuvintele necunoscute rostite de Elvis Presley și rămase lungit mult timp, întru totul fericit.

În ziua aceea totul mersese ca pe roate. În plus, nu intervenise nimic special în legătură cu bătaia-de-după-masă, iar faptul că nu mâncaseră la ora obișnuită însemna că în seara aceea Bătrânul începea lucrul mai devreme. Era șef de salon la un restaurant, dar el își spunea director. Când Bătrânul începea lucrul devreme, se putea merge la cinema. Erau trei cinematografe unde intrai și la filme interzise pentru copii; la cel mai

apropiat se dădea un film despre războiul din Coreea pe care ținea să-l vadă; voia să se ducă singur, ca să nu aibă de conversat cu nimeni, ci să se bucure nestingherit de faptul că avusese o zi atât de bună.

Fusește nevoie să-i tragă o bătaie Farului. Nu mai suportă amânare și, dacă n-ar fi reușit să pună lucrurile la punct, i-ar fi scăpat din mâna banda. Banda și se supune numai atâtă vreme cât câștigi. Era nedrept, în fond, pentru că ar trebui ca alte lucruri, mai importante decât o încăierare câștigată, să decidă cine are ultimul cuvânt într-o bandă. Cu toate acestea, duelurile rămâneau cele mai convingătoare dovezi de competență, drept care ele trebuiau câștigate și, dacă se gândeau mai bine, știuse el încă din urmă cu o jumătate de an, când Farul îl provocase, că ziua duelului avea să vină.

Dar Farul n-ar fi niciodată în stare să preia cărma. Știa el să se bată, dar nu era bun de gură, aşa că, dacă ar fi să câștige el meciul, până la urmă banda tot s-ar destrăma și, încetul cu încetul, Farul ar rămâne complet singur și nimeni n-ar mai asculta de el. Ar rămâne singur-singurel în curtea școlii și nici n-ar înțelege de ce. Pentru că nu-i de-ajuns să fii cel mai puternic.

Farul era într-adevăr cel mai puternic. În privința asta nu încăpea nici o îndoială. Era cu aproape douăzeci de centimetri mai înalt decât toți ceilalți elevi dintr-o VI-a<sup>1</sup> din școală. Nu împlinise 14 ani și avea

<sup>1</sup> În anii '50, Suedia nu avea un sistem unitar de învățământ, ci trecea printr-o perioadă de tranziție în care durata, componența și denumirile nivelurilor învățământului preuniversitar variau de la o regiune și la alta. O variantă posibilă era: patru clase

1,80 m, 68 de kilograme, arunca greutatea mică la peste 65 de metri și avea o pulă absolut gigantică. Farul se bătea destul de rar și cam fără fantezie, dar când, în mod excepțional, îl apucau furile, era ceva însăși împărtător.

Când simți că momentul inevitabil era pe-aproape, Erik întorsese problema pe toate părțile timp de o săptămână. Farul trăgea de regulă o directă lungă de dreapta. Lovitura era înceată, dar bătea departe și avea greutate. Nu dădea niciodată șuturi. Căuta în schimb să pună urgent mâinile pe adversar ca să-l doboare și, profitând de greutatea lui, să-l țină imobilizat sub el. Dacă nimerai sub trupul Farului, cu greu mai scăpai. Rămâneai prizonier acolo și el îți servea încet pumni grei ba în burtă, ba în față, până când considera el că problema era reglată.

Farul era responsabil cu strânsul banilor. Oricine din școală se putea adresa bandei pentru un împrumut. Condițiile erau simple: împrumut pe două zile cu dobândă de sută la sută. Cine nu-și plătea datoria avea de-a face cu Faru. Era absolut necesar ca Farul să fie trimis la cel care nu plătea, altfel întregul sistem s-ar fi prăbușit de la bun început.

În fond, Farul se bătea fără agresivitate, dar cei pe care-i lua în primire credeau că să fie mult mai rău decât era în realitate, doar pentru că Farul era aşa de mare și pentru că avea o haină de piele neagră cu simbolul bandei pe spate. Frica de bătaia Farului avea mai multă importanță decât bătaia în sine.

primare, cinci clase gimnaziale și patru clase de liceu. În 1962, a devenit obligatoriu învățământul de nouă ani.

Göran începuse să-l ia deoparte pe Farul ca să-l convingă sistematic să-l dea jos pe Erik, să pună mâna pe putere și să ia conducerea. Poate că tentativa lui Göran nu pornea din credința că Farul ar câștiga. Dar Göran fusese mâna dreaptă a lui Erik cu un an în urmă, când luase ființă banda, și chestiunea conducerii era încă deschisă. Fusese nevoie să-l bată zdravăn pe Göran, ca să se lămurească lucrurile o dată pentru totdeauna și, timp de un an de zile, totul mersese foarte bine. Probabil că acum Göran încerca să-l folosească pe Farul ca arma lui personală.

Erik se făcuse că plouă toată săptămâna dinaintea confruntării. Între timp, își cizelase tactica. Un lucru îi era limpede: orice compromis trebuia exclus. Una din două: ori câștiga bătaia, ori o pierdea, și dacă pierdea rămânea complet singur. Superioritatea Farului, cu greutatea și alonja lui, îl înfricoșa mult mai puțin decât riscul de a se trezi singur, exclus din bandă.

După câteva zile de gândire, știa precis cum să-i vină de hac Farului. Nu iuțeala avea să fie factorul decisiv. Farul își compensa încetineaala prin greutate și forță. Avea însă și mintea înceată, dura mult până să-i sară muștarul. Așadar, l-ar fi putut învinge dacă trecea urgent și intransigent la acțiune. Renunțase totuși la ideea de a-i arde o directă sub pula lui uriașă. Nimeni n-ar fi lăudat o asemenea victorie, ar fi ieșit tot felul de vorbe care, la rândul lor, i-ar fi stârnit Farului dorința de revanșă și un asemenea duel ar fi fost mult mai greu de câștigat.

Provocarea urma mereu un anumit ritual. Combatașii se postau față-n față și, timp de aproximativ un

minut, se insultau, de cele mai multe ori acuzându-se reciproc de lașitate. Apoi era important să-l faci cumva pe adversar să lovească el primul și cu oarecare șovăială, ca tu să poți riposta din plin. Puteai, de pildă, să-i dai adversarului bobârnace peste nas până când îi sărea țandăra și încerca să dea și el. Cu asta se termina ritualul și începea bătaia. În timpul ritualului, spectatorii se adunau în cerc tipând și îndemnându-i pe cei doi să înceapă bătaia repede, repede, înainte ca patrula profesorilor să-i poată surprinde.

Era normal ca Farul și Göran să creadă că aşa se vor petrece lucrurile: că Farul și Erik se vor afla față-n față, încunjurați de galeria dezlanțuită, că Farul își va întinde brațele cât erau ele de lungi ca să-l ardă cu degetele peste față, ori să-i dea jos șapca, ori cam aşa ceva. În cazul asta, ar fi fost foarte greu să străpungi apărarea Farului și să ripostezi, mai ales din cauza distanței create de raza lui de bătaie. Dar nici nu aveai de ales într-o asemenea situație și atunci totul s-ar fi terminat aşa cum se terminau toate bătăile cu Farul: își trânteau adversarul la pământ și, călare pe el, îl burdușea până ieșea untul din el.

Probabil că aşa credeau ei că va fi.

Când veni momentul, Erik știa perfect ce trebuie să facă. Mai știa că va câștiga dacă reușea să-și înăbușe frica. Asta era de fapt chestiunea-cheie: să nu șovăie nici măcar o clipă.

Era pe la sfârșitul recreației mari și banda stătea adunată sub castanii falnici din colțul cel mai îndepărtat al curții. Erik împărțise profitul de pe urma jecmănelilor cămătărești, îi dăduse Farului o monedă de jumătate de

coroană și ordinul să se ducă la brutăria de după colț și să cumpere o jumătate de franzelă dulce împletită.

— Nu mă duc, spuse Farul cu voce groasă. Mai fă-ți cursele și singur, ce dracu'!

Și azvârli banul pe jos, la picioarele lui Erik.

— Sigur, zise Göran hlinzindu-se din spatele lui. Și nu uita să-i cumperi și Farului jumate de franzelă!

Sub castani nu se mai auzea acum nici musca. Se știa ce înseamnă moneda de pe jos. Nu mai era cale de întoarcere. Planul trebuia pus urgent în aplicare.

Făcu doi-trei pași în direcția Farului, cu un zâmbet ușor pe buze.

— Ziceai, pare-mi-se, că n-ai chef să faci curse pentru alții, spuse Erik bland, continuând să zâmbească.

— Exact, zise Farul cu o răgușeală în glas care-i trăda gura uscată, ridicându-și prudent brațele cu gând să înceapă ritualul.

Erik ii viză plexul solar și, cu același zâmbet pe buze, ii trase Farului o directă cu toată forța și cu tot avântul mobilizat de întreaga greutate a corpului. Avu senzația că pumnul ii pătrunse Farului până în șira spinării, prin mușchii moi, încă neîncordați, ai abdomenului. Farul se îndoi de mijloc fără să scoată un sunet, cu respirația tăiată. Erik ii trase și un pumn direct în nas. Nemulțumit de lovitură, îl mai pocni o dată, și atunci țâșni sângele. Era important să curgă sânge din nas, foarte important. Pe de-o parte, făcea impresie asupra spectatorilor, pe de alta, îl intimida și mai abitir pe adversar. Îl mai arse o dreaptă scurtă, oblic, în sus, spre sprânceana stângă. O vânătaie la ochi era de asemenea importantă, pentru că vânătaia era pata rușinii.

Farul se prăbuși în genunchi. Ȑsta era momentul decisiv. Trebuia să profite câtă vreme trupul Farului încă mai era încleștat de surprindere și spaimă. Îl ridică fața cu mâna dreaptă și ii Ȑinti celălalt ochi cu pumnul stâng. Dar văzu că nu mai era nevoie.

— Ei, te dai bătut? întrebă Erik.

Farul dădu mut din cap în semn că da. Începea să respire normal, dar criza deja trecuse.

— Poftim, spuse Erik intinzându-i o batistă. Hai, Ȑterge-te, că arăți intr-un hal...

Erik ridică moneda de pe jos, i-o dădu lui Göran și-l trimise după jumătatea de franzelă, pe care o împărți apoi cu Farul. Era sigur că de-acum încolo Farul n-avea să-l mai provoace niciodată. Mai știa că, dacă bătaia ar fi continuat, n-ar fi scăpat întreg din ghearele Farului. Dar totul se petrecuse conform planului și banda era salvată. Vânătaia Farului avea să descurajeze orice tentativă de discordie.

În aceeași seară, se delectă în întunericul sălii de cinema privind cum Robert Mitchum pilotă un Super Sabre și ii dobora pe nenorociții Ȑia de galbeni cu MIG-urile lor 15 cu tot. Își punea câte o stea roșie pe botul avionului pentru fiecare „galben“ doborât. Un nemernic din Ȑia galben se încăpătâna și ii făcea mari greutăți. În plus, avea și câteva stele albastre pe partea din față a fuzelajului. După o luptă aprigă, dar cinstită, Robert Mitchum ii veni în fine de hac.

Când ieși din sală, avea pielea de găină pe antebrațe, cu toate că la cinema știai întotdeauna cum se va termina filmul. Câștigau mereu Ȑia cu care Ȑineai tu. În